

НАЦІОНАЛЬНЕ ПИТАННЯ НА XII. ЗІЗДІ Р. К. П.

ПРОМОВА СТАЛІНА.

Докладчик, тов. Сталін, каже, що вирішення національної справи є для нас великої міжнародної ваги. Не менш важлива ця справа з погляду внутрішнього будівництва.

Весь Схід звертає свою увагу на Союз Радянських Республік як на обширне досвідне поле. Або ми в рамках цього союзу правильно вирішимо національну справу й встановимо дійсно братні взаємини між народами, встановимо дійсне співробітництво й тоді весь Схід побачить, що наша федерація це передовий загін, за яким він повинен йти й це буде початок краху світового імперіалізму, або ми тут наробиємо помилок, підірвемо довіру пригноблених народів до російського пролетаріату, відберемо в Союз притягуючу силу в очах Сходу й тоді виграє світовий імперіалізм. У цьому міжнародна вага національної справи.

НЕП і великодержавний націоналізм.

З погляду нашого внутрішнього становища національна справа для нас важлива перш усього тому, що ми завели так авантій НЕП, в зв'язку з яким російський націоналізм став зростати й змінюватися.

Ступнево поширюється ідея “сменовеховства”, виявляється бажання, перестави мирним порядком все те, що не вдалося Денікінову — створити єдину, неподільну.

В зв'язку з НЕП-ом у внутрішньому нашому житті виробилася нова сила — російська національно-шовіністична сила, що вмиється в наших установах, проникла не тільки в радянські, але й в партійні установи.

Якщо в цій новій силі не підійтимо коріння, ми ризикуємо опинитися перед картиною розриву між пролетаріатом буржуазної держави й селянами буржуазних держав, а це може довести до загибелі диктатури пролетаріату.

НЕП і буржуазний сепаратизм.

НЕП разом із російським шовінізмом, викликає також і місцевий шовінізм, особливо в тих республіках, що мають кілька національностей, як Грузія, Азербайджан, Бухара й Східноказахстанська Республіка.

Проти шовінізму, як російського, так і місцевого, ми повинні вжити відповідних заходів.

Розв'язання національної справи.

Розв'язання національної справи теперішнього часу полягає в формі союзу радянських республік. За підвалину цьому союзу треба покласти добровільність вступу до нього, а також рівність окремих членів союзу. Ми повинні певно сказати, що жадний союз, жад не об'єднання народів в єдину державу не може бути тривалим, доцільним і бажаним, коли він не має в своїй підвалі необхідної добровільності. Друга підвалина — рівноправність народів, що пристали до союзу. Усі республіки в рівній мірі користуються з союзних прав і в однаковій мірі зриваються деяких власних прав і деякої частини власної незалежності ради союзу.

Треба зробити так, щоб усі народи користувалися з рівності не тільки правовою, а й фактичною. Рівність прав ми проголосили й здійснюємо. Всі національності, всі племена формально мають то самі права, як і всі інші національності, що пристали до нашого союзу. Та дико в тому, що деякі національності, через економічні умови й некультурність не здужають використати наданих їм революційних прав. Це — важливіша справа, ніж справа про до школи й мови. Тут не досить шкіл і мови, а потрібна справжня систематична, щира сучасно-пролетар-

ська наша допомога трудящим масам національностей, що перебувають у прикорній культурного й господарського життя.

Висновки з доповіді.

Роблячи висновки зі свого доповіді, т. Сталін каже: перед нами стоять три чинники, що гальмують об'єднання. Цих чинників слід позбутися.

Перший чинник — великоросійський шовінізм, другий — фактична нерівність, третій — крайній націоналізм. Зазначу три засоби, які допоможуть нам збутися цієї старої спадщини.

Перший засіб: треба вжити всіх заходів на те, щоб радянська влада в республіках зрозуміла й рідною, щоб радянська влада була в нас не тільки великоросійською, а й інтернаціональною.

Другий засіб: це така конституція комісаріату в союзі республік, що дала б змогу голівним національностям мати своїх представників у складі колегій і яка утворила би таку обстановку, що при ній потре-

бу окремих республік безперечно задовольнялася б.

Третій засіб: треба, щоб наш найвищий союзний орган був складено таким чином, щоб він відбивав потреби усіх чистих республік і національностей.

Ми розв'язали б цю справу, коли б нам удалось в складі союзного ЦВК-а встановити дві палати, з котрих одну щоб вибрав союзний з'їзд рад незалежно від національностей, а другу вибрани б республіки й краї, й затверджував би її той самий з'їзд рад у союзних республіках. У другій палаті треба, щоб були представлені не тільки чотири союзні республіки, а й усі народи й національності. Тільки додержуючись зазначеного шляху, ми досягнемо розв'язання національної справи всіма сторонами, широко розгорнемо прапор пролетарської революції, зєднаємо навкруги себе співчуття східних країн, що становлять головний резерв нашої революції й можуть відіграти найважливішу роль в майбутніх битвах пролетаріату з імперіалізмом.

Але цього замало. Виступає інше завдання, де справа не тільки в мові й школі. Друге завдання полягає в матеріальній допомозі. Про неї казав т. Сталін. Ми повинні, не зважаючи на те, що ми вбогі, що наші ресурси вбогі, повинні матеріально допомогти селянству окремих, що розмовляє іншою мовою, всім народам, що були поневолені. Це треба поставити на чергу і провести в межах того, що маємо в своєму розпорядженні. Ми повинні при складанні нашого бюджету думати не тільки про електрофікацію під Петроградом, а й про електрофікацію, як ми й подумали про це, і в Грузії.

ПРОМОВА ЗІНОВЄВА.

Чи існує у нас національна справа.

Національна справа найбільш поставлена тов. Леніном: він дав нам в своїх підготовчих роботах з'їзду ясні вказівки в справі селянства, диктатури партії. Там ми маємо точні вказівки і в національній справі. І я думаю, що цей погляд знайшов повний відбиток в тих висловлюваннях тезах по національному питанню, котрі запропонував нашій увазі тов. Сталін і ЦК. Нашої партії. Чи існує в нас національне питання? Як би в нашій країні було 25 мільйонів комуністів і з них 20 мільйонів комуністів, це було б чудово, але й тоді все-таки не можна би було сказати, що в нас немає національного питання, бо крім 20 мільйонів переконаних комуністів було б ще 100 мільйонів селян не комуністів. Для нас, звичайно, немає національного питання, ми інтернаціоналісти, але ж говоримо про Росію в цілому, про десятки й сотні мільйонів населення і тут ні в якому разі не можна сказати, що в нас нема питання, нема національного питання. Маркс казав це щодо буржуазного ладу, а ми з вами прекрасно знаємо, що ми відмовилися захищати буржуазну батьківщину, але зовсім не відмовилися й не відмовляємося захищати соціалістичну батьківщину. У нас ця вітчизна є й питання про те, як влаштувати, як налагодити загальне життя в країні оселених десятками націонацій, в нас є й національне питання. Ріжниця між нами а буржуазією не в тому, що ми говоримо, що в них є національне питання, а в нас його немає, ріжниця в тому, що вони не могли розв'язати національного питання, а ми можемо й повинні його розв'язати і розв'яжемо його.

Національна справа — негайна справа.

Ми можемо й повинні розв'язати це питання от через що. Було б у висній мірі небезпечно, як би ми в такій країні, як наша, перенялися би нігілізмом в національній справі і гадали б, що це питання вирішується тим, що Маркс дав формулу “пролетаріат не має батьківщини”. Питання це формально ніяк не розв'язується. Чи є в нас національне питання, чи йде в нас зараз велика національна партійна боротьба? Ні, на те й марксисті, щоб мислити, розглядати діалектично і передбачати, що буде; що повинно бути. Ми через те й перемогли НЕП, що ми з самого початку передбачили, як марксисті, все його небезпеч-

Треба підрубати голову шовінізму.

Коли нас засипають приємними компліментами з табору змінювцівців, які кажуть: так, ми за Комінтерн, бо він провів і проводить в життя ідею єдиної Росії. Коли ви чуєте такі підозрілі компліменти, тоді і повстає небезпека і ми мусимо сказати, що т. Ленін вчасно поставив національну справу. От через що я не можу приєднатися до настрою, яке помічається серед т. з. російського табору, що вважають, ніби все національне питання вигадано, висмоктано з пальців. Було б дивно, коли б такій країні як Росія, з такою величезною кількістю населення, цього питання не було. Як що ми зараз не почнемо підрубувати голову шовінізму, то через 2—3 роки ми опинимося ще в гіршому становищі.

Схід і національна справа.

Пригадайте пророчі слова т. Леніна, він забачає повстання Сходу, де він бачить ці сотні мільйонів людей і гнівається на всі найменші помилки, що можуть утруднити підйом цих сотень мільйонів людей Сходу. Ось чому питання по-ставлено архи-своєчасно, і його треба розв'язати так, щоб до нього більш не вертатися. Я мшу погодитися з т. Сталіним, що питання про великодержавний шовінізм становить приблизно 4/5 національної проблеми. І в нас це питання треба розв'язати приблизно так: російський робітник, як належний до великодержавної нації, покаже приклад Україні, український робітник покаже приклад Польщі, Грузини покаже приклад Армянам і т. д.

Завдання комуністів.

Ми в ніякому разі не повинні забувати того, що казав тов. Ленін. Він казав, що наше завдання комуністів тих країн, що належать до великодержавної нації, ріжниться від завдання комуністів країн, що раніш належали до країн пригноблених. Ми повинні безумовно поставити руба питання про великоросійський шовінізм. Ми не можемо не стояти на точці зору неправильності, на точці зору того, що от хай там на Україні борються дві культури, а ми подивимося, що з того вийде, — особливо тепер, коли наша партія стоїть на чолі, ми повинні відіграти в цій справі активну роль. Ми повинні зробити так, щоб азербайджанський селянин бачив, що коли

в нього з'явиться школа на рідній мові, то це завдяки російській комуністичній партії.

Допомога селянству.

Він сам не може прокласти собі шляху, а ми правляча партія, мусимо йому допомогти організувати свою школу, свою адміністрацію на рідній мові. Те ж саме й щодо України і селян кожної країни. Коли вони бачуть, що ми на ділі домагаємося раніш поневоленням націям всею міццю нашого радянського апарату, всею силою нашої радянської партії, то вони будуть цілком за нас. Ім тоді буде ясно, що свою школу, свою адміністрацію на рідній мові вони здобули з наших рук, завдяки нашій активній підтримці.

Але цього замало. Виступає інше завдання, де справа не тільки в мові й школі. Друге завдання полягає в матеріальній допомозі. Про неї казав т. Сталін. Ми повинні, не зважаючи на те, що ми вбогі, що наші ресурси вбогі, повинні матеріально допомогти селянству окремих, що розмовляє іншою мовою, всім народам, що були поневолені. Це треба поставити на чергу і провести в межах того, що маємо в своєму розпорядженні. Ми повинні при складанні нашого бюджету думати не тільки про електрофікацію під Петроградом, а й про електрофікацію, як ми й подумали про це, і в Грузії.

ПРОМОВА БУХАРІНА.

Як ставити національну справу.

Кажуть, що національна справа — це інтелігентська вигадка, що селянин цілком байдуже до національної справи. Треба розв'язати земельну справу. Треба розв'язати багато інших справ, і від розв'язання цих справ залежить розв'язання національної справи. Ці аргументи ми чули геть давно.

Цими аргументами жонглювали скрізь, але ж товариші, що так аргументують, цілком не розуміють, що почасти те ремство, яке повстає в селянстві через те, що ми стягаємо з нього податок, який ми мусимо стягати, через інші причини воно дістає національну форму й формулювання, що її використовують наші супротивники. Це зрозуміло з усіх тух досвідів, які ми дістали, й на це слід насамперед зважати. У чому полягає суть ленінізму в національній справі? Найперш у боротьбі з великоросійським шовінізмом. Тов. Сталін казав цілком слушно, що 90% справи полягає в великоросійському шовінізмі, а решта справи залежить від кравевого націоналізму. І тут, товариші, нам слід це як найліпше зрозуміти.

Треба взяти правильну лінію.

І коли ми в справі великоросійського шовінізму не поведемо справжньої лінії, то неправильна лінія відбиватиметься чимало на місцевих шовінізмах. Коли Росіяне дозволять собі взяти неправильну лінію, то й інші нації, наприклад Грузія, дозволить взяти собі національну лінію й трета нація дозволить взяти собі неправильну лінію й таким чином, ми самі створимо цю місцевий шовінізм.

Коли ми вдаримо по першому звену — націоналізмові — по найголовнішому, то тим самим ми вдаримо по висшим звенам аж до найнижчих місцевих шовінізмів — і в цьому ступай справу.

Як розв'язувати національну справу.

Але це не значить, т. з., що питання розв'язано буде враз. В сідні цього року ми прокламували Союз Радянських Соціалістичних Республік, а в маю ми подаємо серйозну пропозицію про двошпалатну систему. Ми відчуваємо, що ми справу вирішимо в цій галузі не зовсім остаточно. Схему державного ладу ми шукатимемо. Тут шукання не тільки до-

того, щоб мати російський пролетаріат, російських робітників. Цього відібрати в нас ніхто не в силі. Культуру нашу в нас ніхто не відбере. Ту величезну роль в історії російської революції, яку російський робітник відіграв ніхто в нас відібрати не зможе. Той удільний ваги, яку російський робітник має в історії революції, ніхто відібрати не зможе, ніхто, окрім нас самих.

Якщо ми станемо немилосердно боротися проти того, що тов. Ленін назвав “вірнопідданством”, порівнюючи його страйковомством, прикладаючи найбільший реєстр, який має в своєму розпорядженні, як що ми не зробимо так, то дійсно ми втрачимо те, що ми маємо. Справа йде про гегемонію пролетаріату. Цей гегемонію не можна здійснити правильно, як що ми не розв'яжемо національного питання. Саме так стоїть справа. Не бійтеся сказати рішучого слова. Перед нами поставлена не вигадана проблема, а питання життя й смерті для нашої партії, для всього майбутнього й для Комуністичного Інтернаціоналу.

Така сама й господарська справа. Тут багато товаришів казали: адже господарська доцільність вимагає дечого й з погляду господарської доцільності захищати ту позицію, яку захищають у гіпертрофованій формі “уклоністи” неправильно, а на це я, товариші, скажу, що спливати телеграфічний гост на барикаді цілком по господарському й правильній політиці, відібрати матерію в проміжників та передавачів їх хліборобові з погляду господарської доцільності, з погляду продуктивності праці неправильна політика, а саме з національного справою.

Якщо візьмемо на увагу ті національні вимоги, які існують, та трудності, що на цьому шляху можуть стояти, то ми повинні дуже часто поступитися з господарської доцільності на те, щоб підставити тривали підвалини для нашої влади та об'єднати її в союз. Це цілком заплутана справа. Додаймо ще сюди цілу низку дрібниць, хоча мова йде не про дрібнички, а про загальну постановку національної справи.

НЕбезпека великодержавного шовінізму.

Як значення має, скажемо, будь який “узбековський” шовінізм в міжнародному масштабі? Жадного. А великоросійський шовінізм має величезне значення в міжнародному розумінні.

Коли Росіяне наприклад виступають тепер як ті, що підтримують державну ідею в радянській формі, коли вони притискають інші національності, цілком природно, що це дуже небезпечно, й проти цього ми повинні протестувати.

Коли ми цього нашого національного завдання не зрозуміємо, коли ми не мобілізуємо всі головні сили нашої партії проти великоросійського шовінізму, ми своїх обов'язків не виконаємо.

Коли б тов. Ленін був тут, то російським шовіністам подалось би від нього так, що вони пам'ятали б його 10 років (оплески).

З'їзд повинен потвердити вирішення останнього пленуму

ВІД СТРАЙКОВОГО КОМІТЕТУ В ЕДМОНТОНІ.

До відділу Жен.-Робітниць при Ст. У.Р.Д. в Ріджайні.

Дорогі Товаришки Робітничі!

Вашу щедрю латку в сумі \$20.00 на поміч голодним дітям тутешніх страйкуючих майнерів ми одержали, за що в імені їх-же складаємо Вам фочешури та сердечну подяку.

Виславши заклад о поміч ми всіма більшою сподівалися симпатії та співчуття від робітничих товариств та організацій, як також і від поодиноких робітників, котрі стоять поза страйковою полюсю і не є безпосередньо діткнені брутальністю та нечуванню дощі безоглядністю “владі імущих”.

Однак, як видно, не всі нас як слід зрозуміли! Не всі почули серце-розриваючий діч наших маленьких невинних діточок — “істи”!

Цей той крик, якому Ваші ніжні материнські серця не годні були опертись — і Ви поспішили їм, цим малосильним, голодним жертвам панського слова. Перед нами поставлена не вигадана проблема, а питання життя й смерті для нашої партії, для всього майбутнього й для Комуністичного Інтернаціоналу.

Ваш гідний наслідкування вчинок додає нам охоти до дальшої боротьби з кровожадним деспотичним ладом аж до повної перемоги, якої ми більше як певні, маючи в своїх рядах таких широкі та активних товаришок, як ви словом, а ділом при першій нагоді оказують висоту своєї класової свідомості.

Коли всі товариства й організації в той спосіб починали свою діяльність як Ваше молодецьке жіноче товариство, то можна б певно сказати, цему капіталістичному ладові: “вічна пам'ять”.

Позаяк Ви перші відкликнулись на нашу просбубу, Ваш золотий дарунок для нас остаточно в нашій пам'яті на все, а ми від себе при першій нагоді будемо старатися в часті Вам віддячитися, та оказитися гідними Вашої помочі.

Ваш за ідею

В. Босович, член Страйк. Комітету.

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ КАЛЕНДАР

16. червня 1870 р. покарано смертю Степана Разіна.

16. червня 1907 р. розгон ІІ Державної Думи й арешт депутатів соц.-дем. та обмеження виборчого права.

16. червня 1917 р. розпочалася нарада ІІ Всеросійського з'їзду Рад Робітничих і Салдатських Депутатів.

17. червня 1895 р. помер в Болгарії український вчений, критик і політичний діяч М. Драгоманів.

17. червня 1917 р. П. Всеукраїнський військовий з'їзд.

18. червня 1905 р. сутинка робітників з військами підчас демонстрації в Лодзі.

18. червня 1917 р. в Кронштадті екіпаж корабля “Народоволюб” відмовився коритися наказам Тимчасового Уряду.

18. червня 1917 р. початок заворушення в Севастополі.

18. червня 1917 р. Ради Робітничих і Салдатських Депутатів на Україні оголосили себе державними установами.

18. червня 1918 р. вибухли повстання проти Німців і Скоропадського.

19. червня 1917 р. в Севастополі влада перейшла до Рад.

19. червня 1920 р. здобуття Винниці, ставки Петлюри.

Товариші! Відновляйте переллату на “Українські Робітничі Вісті”.

Не забувайте також про пресовий фонд одинокій українській робітничій газеті в Канаді!

ЦК і доручити новому складові ЦК з великою увагою слідкувати за тим, щоб чудові тези ЦК і тов. Сталіна залишилися не на папері, а дійсно переведилися в життя.